

PLAN UPRAVLJANJA VODAMA

ZA VODNO PODRUČJE RIJEKE SAVE U FEDERACIJI BOSNE I HERCEGOVINE

(2016 – 2021)

Prateći dokument br. 11

- Okolišni ciljevi za površinske vode -

SPISAK SKRAĆENICA I AKRONIMA

BEQ	Biološki elementi kvaliteta
BiH	Bosna i Hercegovina
DEI	Direkcija za Europske Integracije BiH
DoAFWM BD	Odjeljenje za poljoprivredu, šumarstvo i vodoprivredu Brčko Distrikta BiH
DW	Pitka voda (drinking water)
DWD	(EU) Direktiva o pitkoj vodi (Drinking Water Directive)
EU	Europska Unija
FBiH	Federacija Bosne i Hercegovine
GIS	Geografski informacioni sistem (Geographical Information System)
ICPDR	Internacionalna komisija za zaštitu rijeke Dunav
ISRBC	Internacionalna komisija za sliv rijeke Save
JIVT	Jako izmijenjeno vodno tijelo
MPŠV RS	Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Republike Srpske
MPVŠ FBiH	Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva FBiH
MoFTER	Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa (BiH - nivo države)
EU ODV	EU Okvirna Direktiva o vodama (EU WFD)
RBM	Upravljanje riječnim bazenima (River Basin Management)
RBMP	Plan upravljanja vodnim područjem (River Basin Management Plan)
RS	Republika Srpska
SRBD	Vodno područje rijeke Save (Sava River Basin Distrikt)
SRBMP	Plan upravljanja slivom rijeke Save (Sava River Basin Management Plan)
SWMI	Značajna pitanja vezana za upravljanje vodama
UWWD	(EU) Direktiva o pročišćavanju urbanih otpadnih voda (Urban Waste Water Directive)
VVT	Vještačko vodno tijelo
WRM	Upravljanje vodnim resursima (Water Resources Management)
WWTP	Postrojenja za pročišćavanje otpadnih voda (Waste Water Treatment Plant)
ZoV FBiH	Zakon o vodama FBiH

LISTA KLJUČNIH TERMINA

EU ODV	Ovaj izvještaj	Zakon o vodama FBiH	Zakon o vodama RS
River Basin	Sliv rijeke	Riječni bazen (sliv)	Riječni sliv
River Basin District	Slivno područje rijeke ili RBD	Vodno područje (distrikt)	Oblasni riječni sliv (distrikt)
River Basin Management Plan	RBM plan	Plan upravljanja vodama (vodnog područja)	Plan upravljanja (oblasnim) riječnim slivom

SADRŽAJ

1 OKOLIŠNI CILJEVI	4
1.1 Metodologija za uspostavljanje okolišnih ciljeva	4
1.2 Okolišni ciljevi za sliv rijeke Save u FBiH	6
2 IZUZECI OD OKOLIŠNIH CILJEVA.....	8
2.1 Izuzeci u skladu sa Zakonom o vodama FBiH i EU ODV (Član 4)	8
2.2 Izuzeci vezani za prvi ciklus planiranja upravljanja vodama u vodnom području rijeke Save u FBiH.....	8
2.2.1 Izuzeci vezani za član 4 (4) ODV	9
2.2.2 Izuzeci vezani za član 4 (5) ODV	11
2.2.3 Izuzeci vezani za član 4 (7) ODV	11

SPISAK TABELA

Tabela 1 Plan dostizanja okolišnih ciljeva za sliv rijeke Save u FBiH	6
Tabela 2 Procjena postepene implementacije plana dostizanja okolišnih ciljeva za sliv rijeke Save u FBiH za period 2015-2039	6
Tabela 3 JIVT (J) i kandidati za JIVT (K).....	10

SPISAK SLIKA

Slika 1 Osnovni principi dostizanja i održavanja okolišnih ciljeva u skladu sa ODV-om	5
Slika 2 Plan dostizanja okolišnih ciljeva za sliv rijeke Save u FBiH	7

1 OKOLIŠNI CILJEVI

1.1 Metodologija za uspostavljanje okolišnih ciljeva

U procesu izrade planova upravljanja vodama, uspostavljanje okolišnih ciljeva predstavlja neizostavan korak koji se mora provesti prije kreiranja Programa mjera. Okolišni ciljevi se uspostavljaju u svrhu obezbjeđenja dugoročno održivog korištenja vodnih resursa uz planiranje i provođenje seta neophodnih mjera na održanju i/ili poboljšanju zaštite akvatičnog okoliša.

Za sve zemlje okolišni ciljevi su jasno definisani u ODV (član 4). Pri tome je važno napomenuti da ODV prepoznaje i niz mogućnosti za zemlje članice EU da definišu određene izuzetke u pogledu dostizanja generalno proklamovanih okolišnih ciljeva na način:

- da se uspostave manje "strogi" ciljevi;
- da se produži vremenski period unutar kojeg će se predmetni cilj ostvariti;
- da se izuzeci naprave za slučaj budućih održivih razvojnih projekata.

Za potrebe ovog plana okolišni ciljevi su uspostavljeni uz istovremeno sagledavanje:

- antropogenih pritisaka i uticaja na status površinskih vodnih tijela;
- raspoloživih podataka o monitoringu kvaliteta/kvantiteta površinskih voda;
- statusa i rizika za sva površinska vodna tijela.

Ove analize su detaljno prezentirane u odgovarajućim pratećim dokumentima urađenim za potrebe izrade ovog plana.

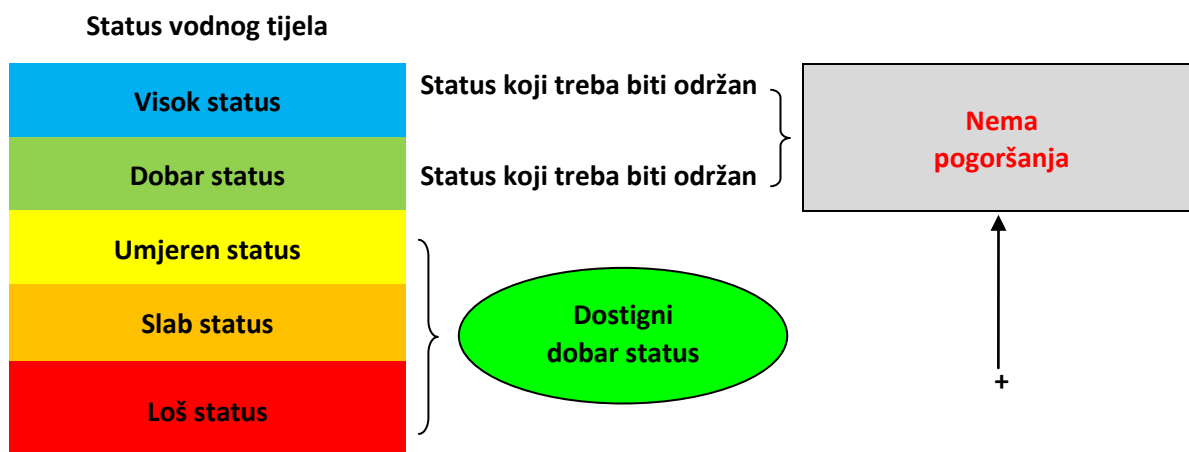
U većem broju dokumenata vezanih za implementaciju *EU Okvirne direktive o vodama* može se naći da se pojmovi "stanje vodnog tijela" i "status vodnog tijela" koriste kao sinonimi što u određenim slučajevima može dovesti i do nedovoljno preciznog definisanja programa mjera. Za potrebe ovog plana je usvojeno da "stanje" opisuje situaciju vodnog resursa u konkretnom vremenskom trenutku dok "status" opisuje situaciju vodnog resursa koja se dobije kao "prosječna vrijednost" više različitih stanja. Stoga, ako ocjenjujemo situaciju određenog vodnog tijela na osnovu pojedinačnih monitoring rezultata onda prvenstveno govorimo o "stanju vodnog tijela" u datom trenutku, dok njegov status određujemo na osnovu sumarne analize većeg broja različitih stanja i to kroz duži vremenski period a u poređenju sa (zakonski) utvrđenim standardima/kriterijima. Na taj način se kod procjene statusa vodnog tijela mogu prihvatiti i pojedina "iskakanja" monitoring rezultata izvan standarda kvaliteta i kao takva se mogu zanemariti kod ocjene statusa vodnog tijela što se ne može smatrati opravdanim ako radimo ocjenu stanja tog istog vodnog tijela u datom momentu.

Sukladno ODV i Zakonu o vodama FBiH, opći okolišni ciljevi zaštite akvatičnog okoliša u slivu rijeke Save u FBiH definisani su na način da se ostvari:

- sprečavanje degradacije postojećeg statusa površinskih i podzemnih vodnih tijela;
- postizanje najmanje dobrog ekološkog statusa/potencijala i dobrog hemijskog statusa i dobrog ekološkog potencijala za sva površinska vodna tijela;
- postizanje najmanje dobrog kvantitativnog i hemijskog statusa za sva podzemna vodna tijela;
- uvažavanje posebnih zahtjeva za zaštićena područja;
- osiguranje održivog upravljanja vodama.

Za vodna tijela sa dobrim/visokim ekološkim stusom i/ili sa dobrim ekološkim potencijalom za značajno izmijenjena vodna tijela, ciljevi zaštite okoliša se svode na održavanje postojećeg statusa, odnosno planiranje mjera potrebnih da se taj status očuva i u budućnosti. Vodna tijela koja imaju umjeren ili loš status/ekološki potencijal (značajno izmijenjena vodna tijela) trebaju se rješavati mjerama koje omogućuju postizanje seta okolišnih ciljeva tokom jednog od narednih planskih ciklusa a potom i održavanje istih.

Osnovni principi dostizanja i održavanja okolišnih ciljeva u skladu sa ODV-om ilustrovani su na sljedećoj slici.

Slika 1 Osnovni principi dostizanja i održavanja okolišnih ciljeva u skladu sa ODV-om

Generalno posmatrajući, dostizanje okolišnih ciljeva se provodi kroz tri jasno definisane faze:

- Održavanje dobrog/visokog statusa, tj. sprječavanje njihovog pogoršanja.
- Dostizanje dobrog statusa i sprječavanje njihovog pogoršanja.
- Primjena izuzetaka u skladu sa članom 4 ODV.

Uz adekvatno sagledavanje postojećeg stanja, definisanje okolišnih ciljeva u određenom vremenskom okviru predstavlja ključnu osnovu za kreiranje odgovarajućeg programa mjera. U skladu sa ODV, RBM planovi se pripremaju uz korištenje šestogodišnjih ciklusa planiranja. Ovo je esencijalno važno, jer omogućava postepeno (korak po korak) dostizanje okolišnih ciljeva. Države članice Europske su ustanovile da se okolišni ciljevi (prvenstveno dostizanje dobrog statusa vodnih tijela) ostvari kroz tri planska ciklusa: 2009 - 2015, 2016 - 2021 i 2022 - 2027.

Isti princip planiranja uobičajeno se koristi i u državama aplikantima za članstvo u Europskoj Uniji, pri čemu svaka od zemalja utvrđuje najprikladniji vremenski rok za ostvarivanje istih tih ciljeva. Za sliv rijeke Save u FBiH planirano je da se okolišni ciljevi realizuju kroz četiri planska ciklusa: 2016 - 2021, 2022 - 2027, 2028 - 2033 i 2034 - 2039. Ključni razlog za uvođenje četvrtog ciklusa uslovljen je prvenstveno činjenicom da je "startna pozicija" BiH zasigurno najnepovoljnija u Europi u pogledu stepena priključenosti stanovništva na javnu kanalizaciju (cca 45%) i postrojenja za pročišćavanje otpadnih voda (cca 3%). Uzevši u obzir da su mnogo razvijenije zemlje u Europi preuzele obavezu da dobar status vodnih tijela dostignu u periodu od 18 godina, može se smatrati da je BiH, zbog svoje niske "startne pozicije", iskazala dosta veliku ambicioznost sa svojim opredjeljenjem da to ostvari u periodu od 24 godine. Važno je napomenuti da su se za potrebe prvog plana, FBiH, RS i BD-BiH usaglasile da identificiraju jedinstvene okolišne ciljevi za cijeli sliv rijeke Save u BiH.

1.2 Okolišni ciljevi za sliv rijeke Save u FBiH

Dostizanje okolišnih ciljeva za površinske vode u slivnom području rijeke Save u FBiH planirano je da se provede korištenjem pomenutog "korak po korak" principa, kao što je prezentirano u narednim tabelama i pratećoj slici.

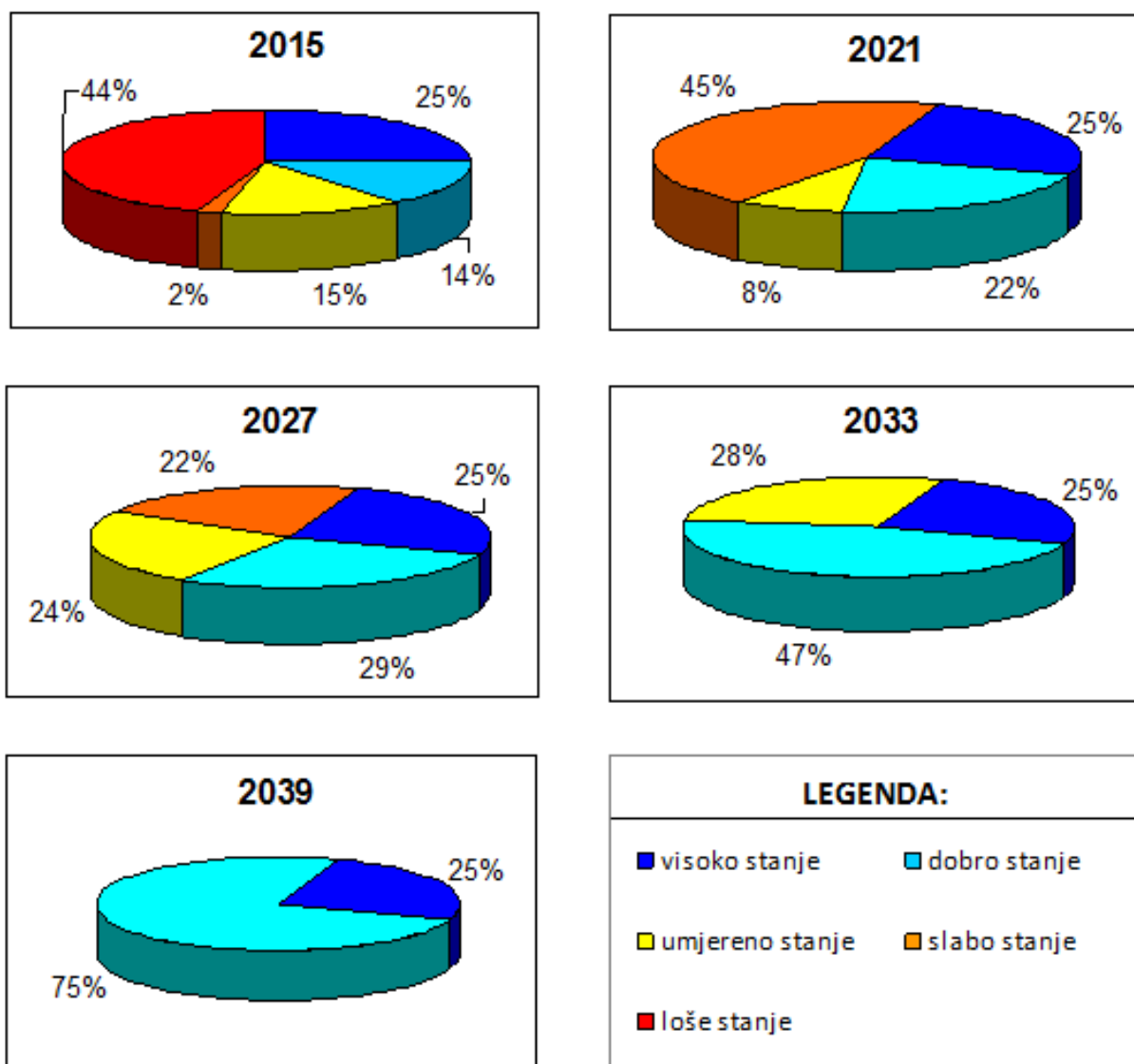
Tabela 1 Plan dostizanja okolišnih ciljeva za sliv rijeke Save u FBiH

Status vodnih tijela u 2015.godini (broj vodnih tijela; ukupna dužina vodnih tijela)	Okolišni ciljevi do 2039 i poslije
Visok status (132 VT; 854,56 km)	održavanje visokog statusa nakon 2016.
Dobar status (75 VT; 783,18 km)	održavanje dobrog statusa nakon 2016.
Umjereni status (79 VT; 596,98 km)	50% vodnih tijela će dostići dobar status do 2021; 50 % vodnih tijela će dostići dobar status tokom perioda 2022 - 2027; - održavanje dobrog statusa nakon 2027.
Slab status (10 VT; 157,89 km)	50% vodnih tijela će dostići umjeren status do 2021; 50% vodnih tijela će dostići umjeren status tokom perioda 2022 - 2027. godine; - sva vodna tijela će dostići dobar status tokom perioda 2028 - 2033. godine - održavanje dobrog statusa nakon 2033.
Loš status (237 VT; 2354,83 km)	- sva vodna tijela će dostići slab status do 2021; 50% vodnih tijela će dostići umjeren ili dobar status tokom perioda 2023 - 2027; 50 % vodnih tijela će dostići umjeren ili dobar status tokom perioda 2028 - 2033; - sva vodna tijela će dostići dobar status do 2039 - održavanje dobrog statusa nakon 2039

Napomena: Za većinu vodnih tijela je status u 2015. godini ocijenjen po osnovu rezultata procjene rizika što podrazumijeva da se iste treba provjeriti u narednom planskom ciklusu

Tabela 2 Procjena postepene implementacije plana dostizanja okolišnih ciljeva za sliv rijeke Save u FBiH za period 2015-2039

Status	2015		2021		2027		2033		2039	
	Broj VT	%	Broj VT	%	Broj VT	%	Broj VT	%	Broj VT	%
Visoki status	132	25	132	25	132	25	132	25	132	25
Dobar status	75	14	115	22	154	29	251	47	401	75
Umjeren status	79	15	44	8	128	24	150	28	0	0
Slab status	10	2	242	45	119	22	0	0	0	0
Loš status	237	44	0	0	0	0	0	0	0	0
Total:	533	100	533	100	533	100	533	100	533	100

Slika 2 Plan dostizanja okolišnih ciljeva za sliv rijeke Save u FBiH

2 IZUZECI OD OKOLIŠNIH CILJEVA

2.1 Izuzeci u skladu sa Zakonom o vodama FBiH i EU ODV (Član 4)

U skladu sa Zakonom o vodama FBiH i EU ODV (član 4) dozvoljena je primjena izuzeća u odnosu na okolišne ciljeve u svim slučajevima kada se iz opravdanih razloga dobar ekološki status/potencijal ne može ostvariti za određeno površinsko vodno tijelo.

Osnovni zahtjevi vezani za izuzetke su specificirani u EU ODV u članovima 4(4), 4(5) i 4(7) na slijedeći način:

- **Član 4(4)** specificira uslove koji moraju biti ispunjeni ako odgovarajuće mjere za dostizanje okolišnih ciljeva neće biti implementirane u prvom planskom ciklusu, nego u narednim. Za FBiH ovo znači da se okolišni ciljevi ne mogu implementirati u punoj mjeri do 2021. nego tek u nekom od narednih ciklusa do 2039.;
- **Član 4(5)** specificira i zahtijeva ispunjenje uslova od strane nadležne institucije za slučaj uspostavljanja „manje striktnih“ okolišnih ciljeva;
- **Član 4(7)** obrazlaže mogućnost izuzeća za slučajeve implementacije budućih infrastrukturnih projekata (BIP) i novih održivih razvojnih projekata ukoliko su isti od opšteg društvenog značaja, a koji mogu doprinijeti pogoršanju statusa vodnih tijela, pri čemu su efekti pogoršanja statusa manji od efekata benefita implementacije projekata na ljudsko zdravlje i sigurnosti, te dalji održivi razvoj.

Analizirajući RBM planove zemalja članica EU može se ustanoviti da se izuzeća u skladu sa članom 4(4) mnogo češće primjenjuju (obično u slučajevima limitiranih budžetskih sredstava) u odnosu na izuzetke po osnovu člana 4(5).

Odredbe člana 4 ODV-a transponirane su u ZoV FBiH kroz članove 30 - 36, a izuzeci su tretirani u članovima 34-36. Član 34. ZoV-a odgovara članu 4(4) ODV-a i definiše uslove pod kojima se može primijeniti mogućnost produženja rokova za dostizanje okolišnih ciljeva. Transpozicija članova 4(5) i 4(7) iz ODV-a je u potpunosti obuhvaćena članovima 35. i 36. ZoV-a. Isti se odnose i na definisanje manje striktnih okolišnih ciljeva za buduće infrastrukturne projekte. Član 4.6 ODV-a (koji se odnosi na sve pojave/događaje koji se naprosto nisu mogli predvidjeti tokom izrade plana) nije obuhvaćen ZoV što će se morati adekvatno adresirati tokom narednih izmjena/dopuna Zakona o vodama FBiH.

Da bi se za određeno vodno tijelo utvrdili izuzeci od dostizanja okolišnih ciljeva ODV propisuje provođenje jasno definisane procedure kao što je to prezentirano u EU vodiču br 20.¹

2.2 Izuzeci vezani za prvi ciklus planiranja upravljanja vodama u vodnom području rijeke Save u FBiH

Navedene mogućnosti izuzeća pokušale su se za potrebe izrade Plana upravljanja vodnim područjem rijeke Save u FBiH sagledati na bazi ekspertnih procjena. Nažalost, puna primjena člana 4. ODV se nije mogla provesti uslijed nedostatka adekvatnih ulaznih podataka za provođenje tražene analize. Proces analize izuzeća koje propisuje član 4. podrazumijeva transparentno objašnjenje (zasnovano na tehnički jasnim argumentima) zašto se određene mjere moraju "prolongirati", tj. mogu se implementirati: (i) tek nakon prvog ciklusa i uz produženje rokova ili (ii) kroz primjenu manje striktnih okolišnih ciljeva. Ove analize trebaju jasno da pokažu da li potrebne mjere za dostizanje okolišnih ciljeva i dobrog statusa/potencijala:

- nije moguće implementirati u toku prvog ciklusa zbog prirodnih ograničenja;

¹ Common Implementation Strategy for the Water Framework Directive (2000/60/EC). Guidance Document No.20. Guidance document on exemptions to the environmental objectives.

- nisu tehnički izvodljive (npr. nema načina da se ublaže negativni uticaji kanaliziranja vodotoka u urbanim sredinama a da se u velikoj mjeri ne ugrozi sigurnost ljudi i/ili materijalnih dobara); ili
- su tehnički izvodljive, ali ekonomski neopravdane (npr. troškovi mjera su nerealno visoki što se treba adekvatno argumentirati ekonomskom analizom).

Naime, da bi se izbjegle potencijalno značajne greške u donošenju odluka baziranih na veoma neizvjesnim ulaznim podacima dogovoreno je da se naredni planski ciklus iskoristi za prikupljanje neophodnih podataka i provođenje detaljnijih analiza kako bi se u narednom RBM planu ove analize mogle adekvatno iskoristiti za donošenje konačnih odluka u pogledu definisanju izuzeća od okolišnih ciljeva po osnovu člana 4. ODV-a. U narednom dijelu teksta daju se dodatna objašnjenja analize mogućih izuzeća po osnovu članova 4(4), 4(5) i 4(7) uz preporuke mogućih aktivnosti u narednom ciklusu.

2.2.1 Izuzeci vezani za član 4 (4) ODV

Razlozi za prolongiranje vremenskih rokova za dostizanje okolišnih ciljeva mogu se podijeliti na one koje definiše priroda procesa koji se treba desiti u određenom vremenu i one koji se ne mogu realizirati iz tehničkih razloga u kratkom vremenskom periodu. Treći, možda i najznačajniji, razlog za odlaganje dostizanja željenih ciljeva je najčešće uslovljen nedostatkom budžetskih i drugih finansijskih sredstava za realizaciju ciljeva koje je EU propisala zemljama članicama. U slučaju BiH, koja još uvijek ima značajna ograničenja u pogledu pristupa europskim fondovima namijenjenim za ove potrebe, nedostatak finansijskih sredstava se može smatrati ključnim faktorom za prolongiranje dostizanja okolišnih ciljeva što će možda usloviti da se i ovdje uspostavljeni ciljevi neće moći ostvariti tokom naredna 4 planska ciklusa (24 godine).

Bosna i Hercegovina nije članica EU. U procesu pregovaranja o pridruživanju BiH u EU definisaće se i određeni rokovi koje će BiH morati ispuniti za sve ključne pregovaračke oblasti pa tako i za sektor okoliša, tj. za sektor voda. Trenutno u BiH ne postoje precizno definisani rokovi za dostizanje okolišnih ciljeva za bilo koju od EU direktiva iz sektora voda prvenstveno zbog nedostatka vlastitih finansijskih sredstava koji bi omogućili adekvatnu dinamiku provođenja (minimalno) potrebnog programa mjera. To znači, da se dinamika dostizanja "dobrog statusa" (vidi tabelu 2) projicirala prvenstveno uz pretpostavku da će BiH imati adekvatnu finansijsku pomoć stranih donatora/IFIs (u prvom redu korištenje odgovarajućih EU fondova).

Prikupljanje urbanih otpadnih voda iz aglomeracija, odnosno izgradnja javnih kanalizacionih sistema definisana je članom 3. *Uredbe o uslovima ispuštanja otpadnih voda u prirodne recipijente ili sisteme javne kanalizacije*. U toj Uredbi rokovi za izgradnju kanalizacionih sistema vezani su za datum punopravnog članstva BiH u EU i to na slijedeći način:

- 12 godina nakon što BiH postane članica EU za aglomeracije sa opterećenjem preko 15.000 ES i to za ispuštanje urbanih otpadnih voda u prirodne recipijente;
- 18 godina nakon što BiH postane članica EU za aglomeracije sa opterećenjem između 2.000 i 15.000 ES i to za ispuštanje urbanih otpadnih voda u prirodne recipijente;
- 12 godina nakon što BiH postane članica EU za aglomeracije sa opterećenjem preko 10.000 ES i to za ispuštanje urbanih otpadnih voda u vodna tijela koja su uvrštena u osjetljiva područja.

Rokovi za izgradnju postrojenja za pročišćavanje urbanih otpadnih voda definirani su istom Uredbom (član 5.) na sličan način i to:

- 6 godina nakon što BiH postane članica EU i to za aglomeracije sa opterećenjem većim od 15.000 ES;
- 12 godina nakon što BiH postane članica EU i to za aglomeracije sa opterećenjem od 10.000 - 15.000 ES;
- 18 godina nakon što BiH postane članica EU i to za aglomeracije sa opterećenjem od 2.000 - 10.000 ES.

U narednoj doradi predmetne Uredbe biće potrebno harmonizirati vremenske rokove za izgradnju kanalizacionih sistema i postrojenja za pročišćavanje otpadnih voda kako bi se izbjegli problemi koji mogu

nastati ako se postrojenja budu gradila brže od kanalizacionih sistema što bi moglo dovesti do situacija da postrojenja rade potpuno neekonomično jer bi radila sa kapacitetima znatno ispod projektovanih.

Na drugoj strani, za vodna tijela koja su za potrebe ovog Plana preliminarno identificirana kao kandidati za JIVT i JIVT (vidi sljedeću tabelu), ekspertnom procjenom je ustanovljeno da ista zbog svog dugoročnog korisničkog značaja i funkcije ne mogu ostvariti značajna poboljšanja u pogledu svog ekološkog statusa tokom sljedećih 6 godina.

Tabela 3 JIVT (J) i kandidati za JIVT (K)

R.br	Podsliv	Vodotok	Vodno tijelo	Dužina (km)	K - Kandidat za JIVT J - JIVT
1	Una	Una	BA_UNA_3	73,01	K
2	Una	Unac	BA_UNA_UNAC_4	12,49	J
3	Vrbas	Pliva	BA_VRB_PLIVA_1	2,93	K
4	Vrbas	Pliva	BA_VRB_PLIVA_2	5,99	K
5	Vrbas	Vrbas	BA_VRB_4	6,83	J
6	Vrbas	Vrbas	BA_VRB_5	13,56	J
7	Bosna	Jala	BA_BOS_SPR_JALA_2	22,91	J
8	Bosna	Lašva	BA_BOS_LAS_1	19,16	K
9	Bosna	Lašva	BA_BOS_LAS_3	11,74	K
10	Bosna	Miljacka	BA_BOS_MILJ_1	14,60	J
11	Bosna	Miljacka	BA_BOS_MILJ_2	3,34	J
12	Bosna	Spreča	BA_BOS_SPR_2	8,16	J
13	Bosna	Željeznica	BA_BOS_ZELJ_3	8,37	K
14	Bosna	Zujevina	BA_BOS_ZUJ_5	2,27	J
15	Drina	Drina	BA_DR_5	5,36	K
16	Drina	Osanica	BA_DR_OSA_1	16,53	K
17	Drina	Sapna	BA_DR_SAP_2	2,21	J
18	Sava	Sava	BA_SA_1	76,06	K
19	Sava	Sava	BA_SA_2	32,35	J
20	Bosna	Lukavička rijeka	BA_BOS_DOBR_3	1,024	K
21	Bosna	Koševski potok	BOS_MILJ_KOSEVSKIPOTOK_1	5,127	J
22	Bosna	Zgošća	BA_BOS_ZGO_1	1,29	K
23	Bosna	Tešanjka	BA_BOS_USO_TES_2	5,78	K
Ukupno:				349.14	

Napomena: Kriteriji za klasifikaciju određenih vodnih tijela u kategoriju kandidata ili jako izmijenjenih vodnih tijela su dati u Pratećem dokumentu br. 10 - Procjena statusa i procjena rizika

Stoga, da bi se odredili specifični okolišni ciljevi za ovu grupu vodnih tijela, planirano je da se provedu posebna istraživanja i monitoring kvaliteta a sa ciljem da se odredi ekološki potencijal za svako vodno tijelo ponaosob. Ove aktivnosti planirane da se provedu u okviru programa mjera tokom prvog planskog ciklusa (2016 - 2021).

Što se tiče vještačkih vodnih tijela u slivu rijeke Save u FBiH, analizom je identificirano da se šest vodnih tijela treba proglasiti da su vještačka vodna tijela. Većina VVT se odnosi na novoizgrađene kanale u hidromelioracionim kasetama u neposrednom slivu rijeke Save (odvodni kanali u slučajevima pojave velikih voda).

Zbog nedovoljno raspoloživih ulaznih podataka odlučeno je da se u okviru ovog plana ne definišu posebni izuzeci za VVT nego da se programom mjera predvidi provođenje dodatne analize u cilju preispitivanja

navedene ekspertne procjene. Analiza treba prvenstveno da ukaže da li se ovi kanali trebaju uopšte razmatrati kao vodna tijela.

2.2.2 Izuzeci vezani za član 4 (5) ODV

U skladu sa članom 4(5), manje striktni okolišni ciljevi od onih predviđenih ODV-om mogu se primijeniti samo na ograničeni broj vodnih tijela, uz napomenu da se uz primjenu te vrste izuzeća, status tih vodnih tijela ne smije pogoršati. Analize koje su provedene za potrebe ovog Plana ukazale su da ne postoje razlozi da se ova vrsta izuzeća primjeni na bilo koje vodno tijelo površinskih voda u slivu rijeke Save u FBiH.

2.2.3 Izuzeci vezani za član 4 (7) ODV

Član 4(7) ODV-a utvrđuje okolnosti pod kojima je dozvoljen "neuspjeh" u dostizanju okolišnih ciljeva i to kada se radi o planiranim aktivnostima/infrastrukturnim projektima koji trebaju da se realiziraju u funkciji održivog razvoja društva a nužno imaju za posljedicu pogoršanje statusa određenih vodnih tijela. U skladu sa članom 4(7) ODV za svako pojedinačno izuzeće potrebno je dati i dobro argumentirano objašnjenje. Koje aktivnosti se mogu smatrati nužnim u funkciji održivog razvoja društva, nije eksplicitno naznačeno u ODV, ali se generalno sugerije primjena svih proklamiranih principa proisteklih iz strateških razvojnih dokumenata donešenih na nivou država članica EU i principa "dobrog upravljanja", uključujući i dosljednost u politici, socijalnoj integraciji i transparentnosti, kao i to da se na najbolji način iskoriste sve mogućnosti različitih dostupnih opcija.

U FBiH se to prvenstveno odnosi na infrastrukturne radove koji dovode do promjene hidromorfoloških karakteristika vodnih tijela (a samim tim i njihovog ekološkog statusa) u cilju izgradnje objekata za zaštitu od poplava, obezbjeđenja kinete plovnog puta ili za objekte koji se grade u funkciji hidroenergetskog korištenja površinskih voda. Kod izgradnje hidroenergetskih objekata gotovo po pravilu dolazi i do promjene kvalitativnih karakteristika voda i to naročito u akumulacijama u pogledu temperaturnog režima, režima rastvorenog kisika, stepena trofičnosti i sl. Pri tome treba voditi računa da se tako formirani negativni uticaji, gotovo po pravilu, prenose i na vodna tijela nizvodno od hidroenergetskih objekata.

U ovom trenutku (septembar 2015), kao realno izvjesni infrastrukturni projekti koji će se izgraditi u slivu rijeke Save u FBiH tokom perioda 2016 – 2022, a koji će za posljedicu imati promjenu/pogoršanje statusa vodnih tijela, korištene su informacije dobijene od:

a) Hidroenergetskog sektora vezane za izgradnju:

- HE „Vranduk“;
- HE „Janjici“;
- HE „Ustikolina“.

b) Sektora voda vezanog za zaštitu od poplava

- izgradnja zaštitnih objekata i regulacija rijeke Bosne kroz Sarajevsko polje;
- regulacija rijeke Spreče na području općine Lukavac na dijelu površinskog kopa „Šikulje“;
- regulacija rijeke Vrbas u urbanom dijelu općine Gornji Vakuf/ Uskoplje;
- regulacija rijeke Željeznice – dionica Vojkovići-Butmir na području općine Ilidža (nastavak izgrađene dionice u urbanom području);
- regulacija rijeke Bosne od drvenog mosta u Bilmištu do željezničkog mosta u Lukovom polju na području općine Zenica.

Više pojedinosti o gore pomenutim projektima prezentirano je u *Pratećem dokumentu #6 - Analiza pritisaka*.

Da bi se minimizirali negativni uticaji na status kvaliteta pripadajućih vodnih tijela, Programom mjera je predviđeno da nadležne institucije uslove investitorima izgradnju pomenutih infrastrukturnih objekata obezbjeđenjem odgovarajućih saglasnosti i dozvola kojim će se utvrditi posebni zahtjevi koje investitori moraju ispuniti u cilju smanjenja neželjenih posljedica na kvalitativno-kuantitativni status vodnih tijela koji će se naći pod uticajem provođenja predmetnih radova. Stoga se pomenuti infrastrukturni projekti navode kao kandidati za izuzeće po članu 4(7) ODV u okviru ovog RBM Plana, a za predmetne projekte se mora povesti posebna pažnja kod izdavanja potrebnih (vodnih/okolišnih) dozvola i/ili odobrenja. Dakle, ovim RBM Planom se predviđa da se tokom prvog ciklusa (2016 - 2021) prikupe nedostajući podaci kako bi se za potrebe narednog plana mogli adekvatno obrazložiti razlozi za uspostavljanje izuzeća za svaki projekat/objekat posebno.